

Lietas arhīva Nr. AA43-1119-19/17
ECLI:LV:ADAT:2019:1227.A420316318.10.S

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2019.gada 27.decembrī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesnese referente Ilze Amona,
tiesneses Kristīne Kalvāne un Valda Zommere

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. A/ pieteikumu par Cēsu novada domes 2018.gada 4.oktobra lēmuma Nr.308 atzīšanu par prettiesisku, mantisko zaudējumu un nemantiskā kaitējuma atlīdzinājumu, sakarā ar /pers. A/ apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2019.gada 23.maija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicēja /pers. A/2018.gada 12.aprīlī vērsās Cēsu novada pašvaldības aģentūrā „Sociālais dienests" (turpmāk – sociālais dienests) ar iesniegumu par pabalsta krīzes situācijā piešķiršanu.

Ar sociālā dienesta 2018.gada 13.aprīļa lēmumu Nr.5-3-2-2/7 pieteicējai piešķirts pabalsts krīzes situācijā, bet ar sociālā dienesta 2018.gada 13.aprīļa lēmumu Nr.5-3-2-5/17 (turpmāk – sākotnējais lēmums) pieteicējai laikā no 2018.gada 16.aprīļa līdz 2018.gada 15.maijam piešķirts pabalsts pirts apmeklējumam – 4,50 *euro* pirts biļetes cenas atlaide vienam pirts apmeklējumam, pabalstu pārskaitot pakalpojuma sniedzējai SIA „Karīne".

Pieteicēja sākotnējo lēmumu apstrīdēja, norādot, ka neizmantos pirts pakalpojumu Cēsīs, jo uzturas Rīgā un braukt uz Cēsīm ir finansiāli apgrūtinoši. Pieteicēja lūdza izmaksāt nesaņemto pabalstu pirts apmeklējumam, kā arī atlīdzināt personisko un morālo kaitējumu.

Sociālā dienesta 2018.gada 12.jūnija vēstulē Nr.F-1-13/44 pieteicēja tika informēta, ka pirts pakalpojums viņai piešķirts saskaņā ar Cēsu novada domes (turpmāk – dome) 2015.gada 8.oktobra saistošo noteikumu Nr.15 (turpmāk – saistošie noteikumi Nr.15) $31.^2$ un $31.^4$ punktu. Pabalsts pirts apmeklējumam noteikts, īstenojot pašvaldības brīvprātīgo iniciatīvu, tāpēc pašvaldībai, nosakot šā pabalsta saņēmēju loku un piešķiršanas kārtību, ir tiesības rīkoties pēc sava ieskata. Tā kā sākotnējais lēmums ir tiesisks, nav pamata atlīdzināt pieteicējas pieprasīto zaudējumu.

Pieteicēja sociālā dienesta 2018.gada 12.jūnija atteikumu atcelt sākotnējo lēmumu apstrīdēja. Ar domes 2018.gada 4.oktobra lēmumu Nr.308 sākotnējais lēmums atstāts negrozīts.

[2] Pieteicēja vērsās tiesā ar pieteikumu par domes 2018.gada 4.oktobra lēmuma Nr.308 atcelšanu, mantisko zaudējumu, 9000 *euro* personiskā kaitējuma un 7000 *euro* morālā kaitējuma atlīdzinājumu. Pieteikumā norādīts turpmāk minētais.

[2.1] Pārsūdzētajā lēmumā norādītajam par pieteicējas dzīvesvietu un to, ka viņa nestrādā, nav sakara ar strīdus jautājumu – pieteicējas īpašuma tiesību aizskārumu. Pieteicēja tika diskriminēta, neizmaksājot viņai naudā pabalstu pirts apmeklējumam.

[2.2] Sociālā dienesta un SIA „Karīne" līgumā nav norādīta kopējā pirts apmeklējuma pabalstam paredzētā summa vienai personai. Ir iespējams pārskaitīt pakalpojuma sniedzējam naudu vairāk pirts apmeklējumiem, nekā norādīts pabalsta saņēmējam, tādējādi izzogot naudu. Dome nekontrolē to, cik reižu pabalsta saņēmējs pirti apmeklē.

[2.3] Pieteicējai nav iespējas izvēlēties, kuru pirti apmeklēt. Pašvaldība lobē konkrētu pakalpojuma sniedzēju. Pieteicējas pirts apmeklējumiem paredzēto pabalsta summu Sociālais dienests pārskaitīja pakalpojuma sniedzējai, lai gan nebija zināms, cik reizes un vai vispār pieteicēja pirti apmeklēs.

[2.4] Dome neuzklausīja pieteicējas viedokli. Domes 2018.gada 4.oktobra sēdē pieteicējas piedāvātie varianti par pirts pakalpojumu nodrošināšanu netika ņemti vērā.

[2.5] Pabalsts pirts apmeklējumam ir pieejams tikai Cēsu novada iedzīvotājiem, tas ierobežo pieteicējas pārvietošanās brīvību. Pieteicējai ir liegta iespēja saņemt sociālos pakalpojumus un palīdzību Rīgā, pieteicēja nesaņem arī viņai pienākošos pabalstu pirts apmeklējumam no Cēsu pašvaldības, jo nedzīvo Cēsīs.

[3] Dome paskaidrojumā pieteikumu neatzīst un papildus pārsūdzētajā lēmumā norādītajam paskaidro turpmāk minēto.

[3.1] Pieteicēja vēlas labvēlīgāka administratīvā akta izdošanu, lai pirts pakalpojuma atlaidi saņemtu Rīgā. Atbilstoši

likuma „Par pašvaldībām" un Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma normu mērķim un jēgai pašvaldības autonomā funkcija un pienākums ir sociālo palīdzību un sociālos pakalpojumus primāri nodrošināt personām, kuras ir attiecīgās pašvaldības iedzīvotāji un ir deklarējušas tur savu dzīvesvietu. Pieteicēja kopš 2014.gada dzīvo Rīgā. Sociālais dienests pieteicējai vairākkārt ir norādījis, ka, deklarējot dzīvesvietu atbilstoši savai faktiskajai dzīvesvietai, pieteicējai būtu iespēja saņemt sociālo palīdzību un sociālos pakalpojumus iespējami tuvu savai dzīvesvietai. Tādējādi pieteicēja varētu saņemt vispusīgāku un viņas sociālajai situācijai atbilstošāku sociālo palīdzību un sociālos pakalpojumus, neiesaistoties ilgstošos strīdos ar Cēsu novada pašvaldību.

[3.2] Sociālais dienests pirts pakalpojuma sniedzējam finansē pirts pakalpojuma cenas atlaidi tikai par faktiski sniegtu pakalpojumu. To apstiprina SIA „Karīne" 2019.gada 15.janvāra vēstule Nr.0.1-09-01.

[4] Ar Administratīvās rajona tiesas 2019.gada 23.maija spriedumu pieteikums noraidīts. Spriedumā norādīts turpmāk minētais.

[4.1] Likuma „Par pašvaldībām" 15.panta pirmās daļas 7.punkts noteic, ka viena no pašvaldības autonomajām funkcijām ir nodrošināt iedzīvotājiem sociālo palīdzību (sociālo aprūpi) (sociālā palīdzība maznodrošinātām ģimenēm un sociāli mazaizsargātām personām, veco ļaužu nodrošināšana ar vietām pansionātos, bāreņu un bez vecāku gādības palikušo bērnu nodrošināšana ar vietām mācību un audzināšanas iestādēs, bezpajumtnieku nodrošināšana ar naktsmītni u.c.). Savukārt šā likuma 43.panta trešā daļa noteic, ka dome var pieņemt saistošos noteikumus arī, lai nodrošinātu pašvaldības autonomo funkciju un brīvprātīgo iniciatīvu izpildi.

Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 9.pants noteic, ka pašvaldībai, kuras teritorijā ir deklarētā personas dzīvesvieta, ir pienākums nodrošināt personai iespēju saņemt tās vajadzībām atbilstošus sociālos pakalpojumus un sociālo palīdzību. Savukārt šā likuma 35.panta pirmā, otrā, trešā un ceturtā daļa noteic, ka pašvaldība no pamatbudžeta izmaksā pabalstu garantētā minimālā ienākuma līmeņa nodrošināšanai un dzīvokļa pabalstu (pirmā daļa). Pašvaldība, neizvērtējot ģimenes (personas) ienākumus, var piešķirt ģimenei (personai) pabalstu krīzes situācijā (otrā daļa). Ja ir apmierināts pamatots pašvaldības iedzīvotāju pieprasījums pēc pabalsta garantētā minimālā ienākumu līmeņa nodrošināšanai un dzīvokļa pabalsta, pašvaldība, izvērtējot ģimenes (personas) ienākumus, ir tiesīga no pašvaldības pamatbudžeta izmaksāt arī citus pabalstus ģimenes (personas) pamatvajadzību apmierināšanai (trešā daļa). Šā panta trešajā daļā minēto pabalstu veidu, apmēru, izmaksas kārtību un personas, kuras ir tiesīgas saņemt šos pabalstus, reglamentē pašvaldības saistošajos noteikumos (ceturtā daļa). Savukārt saskaņā ar šo un likuma „Par pašvaldībām" 43.panta trešajā daļā ietverto likumdevēja deleģējumu dome 2015.gada 8.oktobrī izdeva saistošos noteikumus Nr.15, kuru VIII[1] daļā paredzēja tādu sociālo palīdzības veidu kā pabalstu pirts apmeklējumam.

Tātad pašvaldībai, kuras teritorijā deklarēta personas dzīvesvieta, ir pienākums nodrošināt šai personai iespēju saņemt tās vajadzībām atbilstošus sociālos pakalpojumus un sociālo palīdzību. Likumdevējs pašvaldībai uzlicis pienākumu nodrošināt tādus pabalstu veidus kā pabalstu garantētā minimālā ienākuma līmeņa nodrošināšanai un dzīvokļa pabalstu. Vienlaicīgi pašvaldībai ir piešķirtas tiesības izmaksāt gan pabalstu krīzes situācijā, gan arī citus pabalstus, kas kā brīvprātīgās iniciatīvas noteiktas pašvaldības saistošajos noteikumos. Cēsu novada pašvaldības gadījumā viena no šādām brīvprātīgajām iniciatīvām ir pabalsts pirts apmeklējumam.

[4.2] No lietas materiāliem tiesa konstatēja, ka 2018.gada 12.aprīlī sociālajā dienestā saņemts pieteicējas iesniegums par pabalsta krīzes situācijā piešķiršanu. Izskatot šo iesniegumu un konstatējot, ka pieteicēja 2018.gada februārī zaudēja tiesības saņemt apgādnieka zaudējuma pensiju, sociālais dienests secināja, ka viņa ir nonākusi krīzes situācijā un pati saviem spēkiem nespēj nodrošināt savas pamatvajadzības. Tādēļ 2018.gada 13.aprīlī ar lēmumu Nr.5-3-2-2/7 sociālais dienests piešķīra pieteicējai gan prasīto pabalstu, gan pēc savas iniciatīvas arī zupas virtuves (nosūtījums Nr.38) un nakts patversmes pakalpojumus (lēmums Nr.5-2-5/12), kā arī pabalstu pirts apmeklējumam. Pieteicēju neapmierina tas, ka viņai piešķirtā pirts biļetes cenas atlaide ir saņemama Cēsīs, uz kurieni viņai neesot izdevīgi braukt, jo pastāvīgi uzturas Rīgā (saskaņā ar sociālā dienesta rīcībā esošo informāciju pieteicēja faktiski dzīvo Rīgā no 2014.gada). Tātad pieteicēja pēc būtības uzskata, ka viņai piešķirtā pirts biļetes cenas atlaide 4,50 *euro* apmērā no 2018.gada 16.aprīļa līdz 2018.gada 15.maijam ir prettiesiska.

Līdz ar to tiesa vērtēja pieteicējai piešķirtā pabalsta pirts apmeklējumam atbilstību tiesību normām.

[4.3] Saistošo noteikumu Nr.15 31.[1] punkts noteic, ka tiesības saņemt pabalstu pirts apmeklējumam ir trūcīgām ģimenēm (personām), maznodrošinātām ģimenēm (personām) un nestrādājošiem pensionāriem, kuru ikmēneša ienākumi nepārsniedz valstī noteikto minimālās mēneša darba algas apmēru. Šo noteikumu 31.[2] 1.punkts (laika periodā no 2017.gada 16.februāra līdz 2018.gada 10.maijam) noteica, ka pabalsts pirts apmeklējumam ir pirts biļetes cenas atlaide un trūcīgām ģimenēm (personām) tā ir 4,50 *euro* vienam klientam. Saistošo noteikumu Nr.15 31.[3] punkts noteic, ka, lai apliecinātu tiesības saņemt pirts biļetes cenas atlaidi, klients pirts pakalpojuma sniedzējam, ar kuru sociālajam dienestam ir noslēgts līgums par pirts pakalpojuma sniegšanu, uzrāda dienesta izsniegtu dokumentu par klienta atbilstību pirts pabalsta saņemšanai. Savukārt šo noteikumu 31.[4] punkts noteic, ka pabalsts pirts apmeklējumam ir netiešs un tas tiek pārskaitīts pakalpojuma sniedzējam, ar kuru sociālajam dienestam ir noslēgts līgums par pirts pakalpojuma.

Tātad pabalsts pirts apmeklējumam ir pirts biļetes cenas atlaide, kas trūcīgajām ģimenēm (personām) sākotnējā lēmuma pieņemšanas brīdī (2017.gada 13.aprīlī) bija 4,50 *euro*. Šis pabalsta veids ir netiešs, proti, to nesaņem persona, kurai pabalsts piešķirts, bet pakalpojuma sniedzējs, ar kuru sociālais dienests noslēdzis līgumu par pirts pakalpojuma sniegšanu.

[4.4] No lietas materiāliem tiesa konstatēja, ka sociālais dienests 2016.gada 14.aprīlī noslēdza pakalpojuma līgumu

Nr.1/2016/3-7-4 ar SIA „Karīne" par pirts pakalpojuma sniegšanu pirtī Vaļņu ielā 29/31, Cēsīs. Savukārt 2016.gada 21.decembrī, 2017.gada 31.martā un 2017.gada 26.aprīlī noslēgtas papildu vienošanās par izmaiņām piemērojamo atlaižu apmēros un pakalpojuma sniegšanas termiņā. Saskaņā ar minēto līgumu SIA „Karīne" sociālā dienesta klientam sniedz pirts pakalpojumu par cenu, ko veido SIA „Karīne" cenrādī noteiktā pakalpojuma (1,5 stundas) cena, kam piemērota sociālā dienesta piešķirtā atlaide (2.1.apakšpunkts). Sociālā dienesta klients apliecina tiesības saņemt pakalpojumu par cenu, kam piemērota atlaide, uzrādot SIA „Karīne" pirts darbiniekam attiecīgu sociālā dienesta izsniegtu dokumentu (2.2.apakšpunkts). Sociālais dienests katru mēnesi saskaņā ar atbilstošu SIA „Karīne" rēķinu, kas iesniedzams līdz mēneša 5.datumam, samaksā SIA „Karīne" iepriekšējā mēnesī sociālā dienesta klientiem sniegtā pirts pakalpojuma cenai piemēroto atlaižu summu (2.3.apakšpunkts). Rēķinā norāda sociālā dienesta klientu skaitu (pa grupām), kam norēķina mēnesī sniegts pirts pakalpojums, un attiecīgajai atlaides saņēmēju grupai piemēroto atlaidi, rēķinam pievienojot pirts pakalpojuma saņēmēja sarakstu (forma pielikumā) (2.4.apakšpunkts). Savukārt šā līguma pielikumā atrodas pirts pakalpojuma saņēmēju saraksti pa klientu grupām (trūcīgās personas, maznodrošinātās personas, trūcīgo/maznodrošināto ģimeņu bērni, nestrādājošie pensionāri).

Sociālais dienests atbilstoši saistošo noteikumu Nr.15 VIII[1] sadaļas nosacījumiem ir noslēdzis līgumu ar konkrētu pirts pakalpojuma sniedzēju – SIA „Karīne". Līdz ar to pamatots ir domes lēmums par atlaides pirts apmeklējumiem piešķiršanu tieši SIA „Karīne" pirtī, nevis, piemēram, kādā pirtī Rīgā. Turklāt ne saistošie noteikumi Nr.15, ne arī sākotnējais lēmums neierobežo pirts apmeklējumu, kuriem piemērojamas atlaides, skaitu. Līguma 2.5.apakšpunktā noteikts maksimālais atlaižu summas apmērs. Līdz ar to pieteicējai laika posmā no 2018.gada 16.aprīļa līdz 2018.gada 15.maijam bija iespēja apmeklēt SIA „Karīne" pirti Vaļņu ielā 29/31, Cēsīs, tik reižu, cik viņa vēlējās, saņemot atlaidi par katru šādu apmeklējumu. Tomēr pieteicēja šo iespēju tā arī ne reizi neizmantoja.

Attiecībā uz pieteicējas vēlmi saņemt sociālo palīdzību Rīgā, kurā viņa pēc sociālā dienesta rīcībā esošās informācijas faktiski dzīvo jau no 2014.gada, tiesa norādīja, ka sociālo palīdzību sniedz tā pašvaldība, kuras teritorijā deklarēta personas dzīvesvieta. Savukārt deklarētā dzīvesvieta ir vieta, kurā persona labprātīgi apmetusies dzīvot un kuru šī persona atzīst par vietu, kur tā sasniedzama tiesiskajās attiecībās ar valsti un pašvaldību. Dzīvesvietas maiņas gadījumā personas pienākums ir mēneša laikā, kopš tā pastāvīgi dzīvo jaunajā dzīvesvietā, deklarēt to dzīvesvietas deklarēšanas iestādē (Dzīvesvietas deklarēšanas likuma 3.panta pirmā daļa un 4.panta pirmā daļa). Tādējādi, lai saņemtu sociālo palīdzību pilsētā, kurā pieteicēja faktiski dzīvo, viņai ir jāizpilda iepriekš minētais dzīvesvietas deklarēšanas pienākums.

[4.5] Ievērojot iepriekš minēto, tiesa secināja, ka pieteicējai piešķirtais pabalsts pirts apmeklējumam atbilst tiesību normām. Līdz ar to pārsūdzētais lēmums ir tiesisks, bet pieteikums šajā daļā ir noraidāms.

[4.6] No Administratīvā procesa likuma 92.pantā un Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 1.panta pirmajā daļā, 4.panta pirmajā daļā un 5.pantā noteiktā tiesa secināja, ka zaudējumu (arī nemantiskā kaitējuma) atlīdzinājuma priekšnoteikums ir iestādes prettiesisks administratīvs akts, prettiesiska faktiskā rīcība vai prettiesiska bezdarbība. Tā kā tiesa nekonstatēja pārsūdzētā lēmuma prettiesiskumu, tiesa secināja, ka nav pamata atlīdzināt zaudējumus un pieteikums arī daļā par mantisko zaudējumu un nemantiskā kaitējuma atlīdzināšanu ir noraidāms.

[5] Par Administratīvās rajona tiesas spriedumu pieteicēja iesniedza apelācijas sūdzību, kurā papildus iepriekš paskaidrotajam norādīts turpmāk minētais.

[5.1] Pieteicēja uzturas Rīgā sakarā ar mācībām un pirti apmeklē Rīgā. Iepriekšējos gados čekus par pirts apmeklējumiem pieteicēja iesniedza sociālajā dienestā, bet tie netika apmaksāti.

[5.2] Adresē, kurā deklarēta pieteicējas dzīvesvieta Cēsīs, ēku nav, tur ir tikai zeme. Rīgā pieteicēja uzturas hosteļos un nevar tur deklarēt savu dzīvesvietu, līdz ar to pieteicēja nevar saņemt sociālo palīdzību Rīgā.

[6] Dome pieteicējas apelācijas sūdzību uzskata par nepamatotu.

[7] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 304.panta pirmo daļu Administratīvā apgabaltiesa lietu izskatīja rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[8] Pārbaudījusi un izvērtējusi lietas materiālus, Administratīvā apgabaltiesa secina, ka apelācijas sūdzība nav pamatota un pieteikums ir noraidāms.

[9] Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka pirmās instances tiesa ir pareizi konstatējusi lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus. Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka pirmās instances tiesas spriedumā (sk. šā sprieduma 4.punktu) ietvertais pamatojums ir pareizs un pietiekams. Līdz ar to Administratīvā apgabaltiesa saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 307.panta ceturto daļu pievienojas pirmās instances tiesas lietas apstākļu konstatējumam un sprieduma motivācijai un Administratīvā procesa likuma 251.panta piektajā daļā norādītos apsvērumus atkārtoti nenorāda.

[10] Pieteicēja gan pašvaldībai, gan tiesai konsekventi norāda, ka viņa faktiski dzīvo Rīgā. Taču nevienā no lietā esošajiem dokumentiem pieteicēja nav norādījusi, konkrēti kur viņa dzīvo. 2018.gada 14.maija iesniegumā pašvaldībai (*lietas 24.lapa*) pieteicēja norāda, ka Rīgā viņa guļ sabiedriskajā transportā par brīvu, pirmās instances tiesas sēdē

pieteicēja paskaidroja (*lietas 69.lapa*), ka katru dienu dzīvo citā vietā un nekur nevar deklarēties, savukārt apelācijas sūdzībā pieteicēja norāda, ka Rīgā viņa uzturas sakarā ar mācībām un nakšņo hosteļos. Administratīvā apgabaltiesa secina, ka pieteicēja ne reizi nav sniegusi konkrētu informāciju par to, kur viņa dzīvo. No pieteicējas paskaidrotā nav arī skaidrs, kāpēc viņa vēlas uzturēties tieši Rīgā, jo pieteicēja nav norādījusi konkrētu un pārbaudāmu informāciju par mācībām Rīgā. Līdz ar to pieteicējas paskaidrotais par viņas faktisko dzīvesvietu Rīgā nav vērtējams kā pietiekams, lai šo paskaidrojumu uzskatītu par patiesu un ticamu. Administratīvā apgabaltiesa arī uzskata, ka gadījumā, ja pieteicēja Rīgā nakšņo hosteļos, viņai tādā gadījumā nemaz nav nepieciešams atsevišķi apmeklēt pirti, lai nomazgātos, jo hosteļa tipa naktsmītnēs parasti ir iespējams nomazgāties.

Administratīvā apgabaltiesa uzskata, ka sociālais dienests, ņemot vērā pieteicējas sniegto ierobežoto informāciju par viņas faktisko dzīvesvietu, pabalstu pirts apmeklējumam laikā no 2018.gada 16.aprīļa līdz 15.maijam pieteicējai pamatoti piešķīra kā Cēsu pilsētā esošas pirts apmeklējuma cenas atlaidi, jo sociālā palīdzība un sociālie pakalpojumi ir jāsniedz tai pašvaldībai, kuras teritorijā ir deklarēta personas dzīvesvieta.

Ja pieteicēja pašlaik faktiski dzīvo Rīgā, viņai sava dzīvesvieta ir jādeklarē Rīgā un ar jaunu iesniegumu par sociālās palīdzības piešķiršanu jāvēršas Rīgas pašvaldībā.

Savukārt jautājums par to, vai pašvaldība lietderīgi izlieto savus finanšu līdzekļus, izvēloties veidu, kādā nodrošināt sociālās palīdzības un sociālo pakalpojumu sniegšanu, nav vērtējams izskatāmās lietas ietvaros.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307.un 309.pantu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda:

Noraidīt /pers. A/ pieteikumu par Cēsu novada domes 2018.gada 4.oktobra lēmuma Nr.308 atzīšanu par prettiesisku, mantisko zaudējumu un nemantiskā kaitējuma atlīdzinājumu.

Spriedumu var pārsūdzēt Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnese referente I.Amona

Tiesnese K.Kalvāne

Tiesnese V.Zommere